

บทคัดย่อ

คนไทยเริ่มใช้นามสกุลในลักษณะ "ชื่อท้าย" ตามธรรมเนียมของคนยุโรปเช่นเดียวกับ อังกฤษหรือฝรั่งเศส ด้วยการบังคับใช้พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ในสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในช่วงขณะเปลี่ยนผ่านจากรัฐจารีตสู่ความเป็นรัฐ ประชาชาติที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกเหนือไปจากการเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ปัจเจก บุคคลให้มีประสิทธิภาพแล้ว นามสกุลยังเป็นที่ประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมอีกชั้นหนึ่งที่เป็นกลไก เสริมสร้างสำนึกความเป็นชาตินิยม และช่วยเสริมเน้นอัตลักษณ์ความเป็นชายไปพร้อมกัน

รัชกาลที่ 6 วางกฎเกณฑ์ให้นามสกุลเป็นเครื่องจำแนกบุคคลตามปุมหลังต่าง ๆ กัน ไม่ว่า ภูมิลำเนา อาชีพ คุณลักษณะ บรรพบุรุษ ฯลฯ แต่ทว่ายังมีการจำแนกประเภทที่สำคัญกว่า อีกชั้น นั่นคือ การจำแนกเป็นนามสกุลพระราชทาน-สามัญชน ที่แสดงให้เห็นถึงการดำรงความเป็น ชวงชั้นทางสังคมไว้ในรัฐสมัยใหม่ ไปพร้อมกับการจำแนกเชื้อชาติของบุคคลอีกด้วย ความ พยายามกำกับให้นามสกุลเป็นสิ่งแทนระบบครอบครัวและเครือญาติ ย่อมสร้างสำนึกว่าด้วยชาติ กำเนิด ซึ่งก็คือนัยยะสำคัญของ "ชาตินิยม" ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในสมัยเดียวกัน ที่ "ชาติ" ยังคง เป็นหนึ่งเดียวกับ "กำเนิด" ตามรูปศัพท์ การขนานนามสกุลจึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงกำเนิดใน "ชาติตระกูล" และ "เชื้อชาติ" ของพลเมือง นอกจากนี้ เกณฑ์ขนานนามสกุลส่วนใหญ่คือบรรพบุรุษ หรือ "เผ่าพันธุ์" ทำให้นามสกุลเป็นเครื่องหมายแสดงการสืบสกุลทางฝ่ายชายไปโดยปริยาย นาม เน้นย้ำให้ความสำคัญกับ "ความเป็นลูกพ่อ" ตอกย้ำถึงชาติกำเนิดจากฝ่ายชาย มากเสียยิ่งกว่าการ ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของครอบครัว อีกทั้งยังกีดกันเพศหญิงให้หลุดไปจากระบบความสัมพันธ์ ในครอบครัวและเครือญาติอีกด้วย